

Esimerkki eri hallinnonalojen toiminnan risteämisestä. Ympäristöministeriölle kuuluvat maankäytön suunnittelu, kaavoituksen ohjaus ja liikennejärjestelmien ja liikkumisen kehittäminen tukevat arkiliikunnan mahdollisuuksia. Liikenne- ja viestintäministeriöllä on merkittävä rooli kävelyn ja pyöräilyn edistäjänä ja olosuhteiden kehittäjänä.

Teksti: SAKU RIKALA

Yksi valtio, monta näkökulmaa liikkumiseen

Kukaan valtionhallinnossa ei vastusta liikkumista tai liikuntaa. Kaikilla hallinnonaloilla on kosketuspinta arkiliikkumisen ja terveyttä edistävään liikuntaan, osalla kilpa- ja huippu-urheiluun. Silti hallinto voi myös heikentää mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa. Liikkumisen ja liikunnan poikkihallinnollinen edistäminen vaatii eri hallinnonalojen intressien ymmärtämistä ja tukemista. Lisäksi tarvitaan toimia niin hallinnonalojen sisällä kuin niiden välillä.

Hallinnonrajat ylittävän yhteistyön ja poikkihallinnollisuutta on esitetty lisättäväksi viime vuosikymmeninä käytännössä kaikissa julkisen hallinnon kehittämissuosituksissa. Liikuntasektori ei tee tässä poikkeusta. Moni seikka korostaa poikkihallinnollisuuden tärkeyttä liikunnassa.

Parin viimeisen vuosikymmenen aikana liikunnan edistäminen on laajentunut kattamaan perinteisen liikunnan lisäksi arjen fyysisen aktiivisuuden. Samalla liikunnan edistämiskysymykset ovat laajentuneet kaikille hallinnonaloille. (OKM 2017) Nykyisin vain pieni osa väestöstä liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Väestön vähäinen fyysinen aktiivisuus on moniulotteinen ja merkittävä yhteiskunnallinen ilmiö, joka ei noudata hallinnonalarajoja.

Suomalainen valtionhallinto on hajautunutta. Hallinnonalat toimivat erillään ja omissa silloissaan. Ihmisten arki kuluu suurelta osin eri hallinnonalojen piirissä ja liikuntahallinnon ulottumattomissa, kuten päivähoidoissa, kouluissa, työpaikoilla tai näiden välisillä matkoilla. Väestö myös liikkuu suurelta osin liikuntahallinnon ulottumattomissa ja muiden hallinnonalojen piirissä, kuten omatoimisesti tai kaveriporukassa muualla kuin varsinaisella liikuntapaikalla. (opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, Pyykkönen 2019). Etenkin erityistä tukea tarvitsevilla väestöryhmillä, kuten liikkumis- ja toimintaesteisillä, liikkuminen riippuu monesti eri hallinnonalojen toimista, kuten kuljetuspalveluista, apuvälineistä ja avustajista, esteettömistä olosuhteista ja itselle soveltuvasta liikuntatarjonnasta. (Rikala 2018)

Niin fyysisen aktiivisuuden edistämiseksi osana ihmisten arkipäivää kuin liikuntaan kannustamisessa tarvitaan mm. sosiaali- ja terveys-, koulutus-, ympäristö- ja liikennepolitiikkaa. (OKM 2017) Väestön fyysisen aktiivisuuden väheneminen on myös yhteiskunnallisena ongelmana niin merkittävä ja haastava, ettei siihen pystytä puuttumaan pelkästään liikuntahallinnon toimin. Esimerkiksi digitalisaatio pääosin passivoi

ihmisiä. Jos tätä kehitystä halutaan edes jarruttaa, tarvitaan laaja-alaisia ja yhtenäisiä yhteiskunnan toimia.

Poikkihallinnollisuuden tarvetta korostaa myös nykyisen liikuntapolitiikan keskeinen kohderyhmä eli terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvat, joiden aktivointi on haastavaa. Parhaan ympäristön vähän liikkuvien aktivointiin tarjoavat heille merkitykselliset liikunta-alan ulkopuoliset toimijat, kuten kansanterveys- ja eläkeläisjärjestöt ja muut yhteisöt sekä kaveriporukat ja perheet. (Pyykkönen 2019)

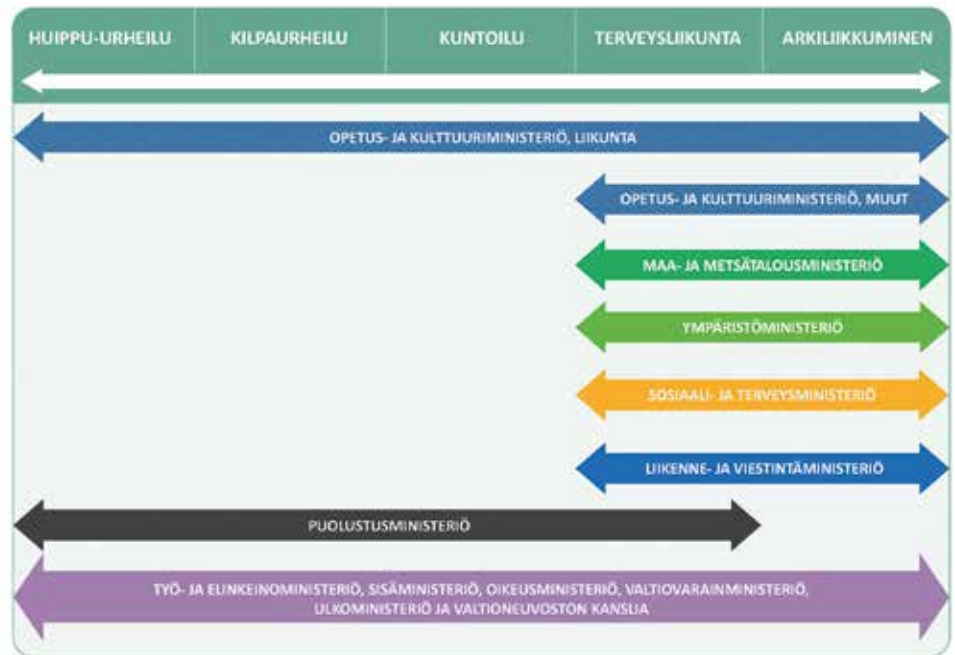
Väestö liikkuu tai on liikkumatta suurelta osin liikuntajärjestelmästä riippumatta. Parasta liikkumispolitiikkaa on ensinnäkin vaikuttaa vähäisen liikkumisen perussyihin, kuten köyhyyteen, matalaan koulutustasoon ja työttömyyteen. Tärkeää on myös vaikuttaa koko väestön liikkumisen ja liikunnan kannalta keskeisiin tekijöihin, kuten yhdyskuntasuunnitteluun ja liikennejärjestelyihin sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin. (Pyykkönen 2019) Tähän kokonaisuuteen vaikuttaminen edellyttää laaja-alaista hallinnonrajat ylittävää moniammatillista yhteistyötä.

Vähäisellä liikkumisella laajat yhteiskunnalliset vaikutukset

Liikkumisen ja liikunnan poikkihallinnollisella edistämällä on jo suhteellisen pitkä historia. Sen tarve nousi esiin jo 1980-luvulla, jolloin Lääkintöhallitus nosti esille tavoitteen edistää kansalaisten fyysistä aktiivisuutta. (Kokkonen 2013)

Vuosien varrella liikuntasektori on itse pitänyt ja tarjonnut liikuntaa ratkaisuna hyvinkin laajoihin yhteiskuntapoliittisiin ongelmiin. (Rantala 2014) Liikunnan yhteiskunnallisissa perusteluissa keskiössä ovat olleet kuitenkin pitkään terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Liikuntasektori on nostonut esille vähäisen liikkumisen ja toisaalta laadukkaiden liikuntapalveluiden terveystaloudelliset vaikutukset, sosiaali- ja terveydenhuoltomeneihin, työkykyyn tai sairauspoissaoloihin.

Parasta liikkumispolitiikkaa on vaikuttaa vähäisen liikkumisen perussyihin kuten köyhyyteen, matalaan koulutustasoon ja työttömyyteen.

KUVA: Valtionhallinnon ulottuvuudet liikkumisen, liikunnan ja urheilun kentällä Saku Rikalan mukaan.

Liian vähäisellä liikkumisella ja toisaalta laadukkailla liikuntapalveluilla näyttää kuitenkin olevan nykyisin yhä laaja-alaisempia vaikutuksia yhteiskunnan eri sektoreille. Väestön heikko fyysinen toimintakyky huonontunut esimerkiksi jo sotilaallisen maanpuolustuksen suoritusvalmiutta (sisäministeriö 2019). Laadukkaat liikuntapalvelut voivat ylläpitää esimerkiksi maaseudun elinvoimaisuutta. Vähäisen liikkumisen vaikutusten leviäminen yhä laajemmin eri yhteiskunnan sektoreille luo entistä parempia edellytyksiä liikkumisen ja liikunnan poikkihallinnolliselle edistämiseksi.

Arki- ja terveysterveysliikunta liikuttavat hallinnonaloja

Jokaisella hallinnonalalla ja ministeriöllä on kosketuspinta arkiliikkumiseen ja terveyttä edistävään liikuntaan. Osalla on lisäksi yhtymäkohtia kilpa- ja huippu-urheiluun. Joidenkin hallinnonalojen omat tavoitteet läpileikkaavat kaiken liikunnan ja urheilun, kuten ”yhdenvertaisuus” (oikeusministeriö) tai ”taloudellisen kasvun edistäminen” (työ- ja elinkeinoministeriö). Näiden tavoitteiden edistämässä ei ole olennaista, onko kyse arkiliikkumisesta, liikunnasta vai huippu-urheilusta. Ministeriöt voivat edistää omia tavoitteitaan jokaisessa kohtaa ”liikuntajanaa”. Valtaosalla hallinnonaloista intressi ja päätoimiala liikunnassa liittyy kuitenkin arkiliikunnan ja terveysterveysliikunnan edistämiseen. (kuva 1)

Eri hallinnonaloilla on myös toimia, jotka vähentävät väestön mahdollisuuksia liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen. Esimerkiksi kouluverkon harventaminen tuo julkiselle taloudelle säästöjä, mutta vähentää lasten mahdollisuuksia liikkua itsenäisesti kävellen ja pyörällä. Digitalisaatio luo mahdollisuuksia uudenlai-

sille palveluille sekä liikkumiselle ja liikunnalle, mutta myös vähentää väestön liikkumisen tarvetta. Yksilölle fyysisesti passiivinen elämä voi olla yhdentekevä asia tai jopa tavoite, mutta julkiselle hallinnolle se ei voi olla sitä. Jatkossa eri hallinnonalojen tulisi arvioida ja ymmärtää toimiansa vaikutukset väestön liikkumisen ja fyysisen aktiivisuuden näkökulmasta. Liikuntasektorin olisi hyvä kartoittaa eri hallinnonalojen liikkumista ja liikuntaa vähentävät toimet.

Mikä on liikkumisen arvo eri hallinnonaloilla?

Liikunnalla on itseisarvo vain opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) liikunnan vastuualueelle. Muille ministeriöille liikunnalla on välinearvoa omien tavoitteidensa toteuttamisessa. Esimerkiksi OKM:n muille osastoille kuin liikunnan vastuualueelle liikunnalla on ”vain” välinearvo esimerkiksi kasvatuksen, oppimisen ja osallisuuden tukemisessa.

Liikkumisen ja liikunnan poikkihallinnollinen edistäminen vaatii liikuntahallinnolta eri hallinnonalojen intressien ymmärtämistä ja tukemista. Yhteistyö ei voi perustua vain liikuntasektorin agendaan. Esille nousevat esimerkiksi väestön luontosuhteen edistäminen (luontoympäristön osasto, ympäristöministeriö), maaseudun elinvoimaisuus (maa- ja metsätalousministeriö), kestävä liikkumisen edistäminen (liikenne- ja viestintäministeriö) tai työllisyyden edistäminen (työ- ja elinkeinoministeriö). Tällöin liikuntapolitiikka on esimerkiksi terveys-, koulutus- ja liikennepolitiikan apupolitiikkaa. (Pyykkönen 2017). Kun valtaosa väestöstä arvostaa edelleen liikkumista ja liikuntaa, voi liikuntapolitiikka olla monessa kohdin hyvää ja jopa haluttua apupolitiikkaa.

Liikuntasektoria on syytetty siitä, että se on tukenut

heikosti muiden hallinnonalojen hyviä tavoitteita vaikka ne tuottaisivat sivutuotteina liikunnallisuutta (Pyykkönen 2019). Osa muiden hallinnonalojen liikuntaan liittyvistä tavoitteista on liikuntahallinnolle läheisempiä ja osa vieraampia. Kokonaisuudessaan on vaikea nähdä, että liikuntahallinto olisi muita hallinnonaloja heikompi itselle vieraiden tavoitteiden edistämässä.

Eri hallinnonalojen intressien lisäksi tulee ymmärtää, mitkä liikkumiseen ja liikuntaan liittyvät käsitteet sopivat kunkin hallinnonalan omaan sanastoon. Esimerkiksi liikenne- ja viestintäministeriön sanastoon kuuluvat mm. ”kestävä liikkuminen” ja ”aktiiviset kulkumuodot/kulikutavat”, kun sosiaali- ja terveysministeriölle sopivat ”fyysinen aktiivisuus” sekä ”terveyttä ja hyvinvointia edistävä liikunta”. Eri käsitteillä voidaan kuitenkin puhua samasta asiasta ja molemmille hallinnonaloille tärkeästä asiasta, kuten kävelystä ja pyöräilyä sekä niiden edistämisestä.

Liikkumisen ja liikunnan poikkihallinnollinen edistäminen vaatii paljon toimia ja koordinaatiota hallinnonalojen välillä, mutta myös niiden sisällä. Liikkumisen ja liikunnan edistämiseksi tehdään yhteistyötä esimerkiksi OKM:n liikunnan vastualueen, STM:n ja YM:n välillä, mutta hallinnonalojen sisäinen yhteistyö eri osastojen välillä on vähäistä.

Tämän ”sisäisen poikkihallinnollisuuden” vähäisyys näkyy liikunnan kotipesästä lähtien. Liikkumisen ja liikunnan edistäminen on suhteellisen niukkaa OKM:n eri osastojen (varhaiskasvatus, yleissivistävä ja ammatillinen koulutus, liikunta, kulttuuri ja nuoriso) välillä. Vielä vähäisemmältä yhteistyö liikkumisen ja liikunnan edistämiseksi näyttäytyy muiden hallinnonalojen sisällä. Myös hallinnonalojen sisällä on liikkumisen ja liikunnan edistämiseksi erilaisia intressejä, jotka tulee tunnistaa yhteisen nimittäjän löytämiseksi.

On millä mitata

Eri hallinnonalojen liikkumista ja liikuntaa edistävien toimenpiteiden seurantaan ja arviointiin on olemassa erilaisia mittareita. Eri hallinnonalojen rahoittamat tutkimukset ja tutkimuslaitokset tuottavat paljon tietoa siitä, miten eri liikkumisen ja liikunnan edistämisen osa-alueilla on edistetty. Tietoa on kartunut esimer-

iksi eri väestöryhmien liikkumisesta ja liikunnan määrästä, väestön toiminta- ja työkyvystä, ulkoilun ja luontoliikunnan mahdollisuuksista, kävelyn ja pyöräilyn edistämisestä sekä liikunnan yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta. Edelleen löytyy myös paljon tietoaukkoja liikkumiseen ja liikuntaan liittyen eikä kaikilta kohdilta pystytä arvioimaan, miten eri osa-alueilla on edistetty valtionhallinnon osalta.

Valtionhallinnon toimia arvioitaessa on tärkeää ymmärtää, että se luo ensisijaisesti edellytyksiä ja mahdollisuuksia liikkumiselle ja liikunnalle. Oli kyseessä liikuntahallinto tai muu hallinnonala, toteutuksesta vastaavat yleensä valtionhallinnon ulkopuoliset varsin itsenäiset toimijat, kuten kunnat ja järjestöt. Valtion toimien ja lopputuloksen yhteydestä ei voida aina tehdä suoria johtopäätöksiä, mutta edellytyksien ja mahdollisuuksien luomista voidaan ja on syytä mitata.

SAKU RIKALA, HTM

Suunnittelija

Valtion liikuntaneuvosto

Sähköposti: saku.rikala@minedu.fi

LÄHTEET

Kokkonen J. (2013). Liikuntaa hyvinvointivaltiossa. Suomalaisen liikuntakulttuurin lähihistoria. Suomen Urheilumuseon tutkimuksia 2. Helsinki: Suomen urheilumuseosäätiö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2017). Valtion roolin ja ohjauskeinojen selkeyttäminen suomalaisessa liikunta- ja urheilukulttuurissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:40. Helsinki 2017.

Pyykkönen T. (2017). ”Tohtori Porkkana” puolustaa tieteellistä asiantuntemusta (Mikael Fogelholmin haastattelu). Liikunta & Tiede 4/2017.

Pyykkönen T. (2019). Maailman istuvin urheilukansa – ihmettelijä liikuntapolitiikan labyrinteissa. Liikuntatieteellisen Seuran Impulssi nro 30. Helsinki 2019.

Rantala M. (2014). Sata vuotta toistoa. Liikunnan asemointi ja argumentointi suomalaisessa liikuntapolitiikassa vuosia 1909–2013. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 287. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Jyväskylä 2014.

Rikala S. (2019) Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä – selvityksen taustamateriaali. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2018:4.

Sisäministeriö. (2019). Kansallinen riskiarvio. Sisäministeriön julkaisuja 2019:5. Helsinki 2019.

Liikkumisen ja liikunnan edistäminen vaatii liikuntahallinnolta erilaisten intressien ymmärtämistä. Yhteistyö ei voi perustua liikuntasektorin agendaan.

Ministeriöt liikuttajina

Valtion keskushallinto muodostuu 12 ministeriöstä sekä niiden alaisista virastoista, laitoksista ja muista toimijoista. Valtion liikuntaneuvoston (VLN) tehtävänä on arvioida valtionhallinnon toimia liikunnan alueella. VLN on valmistellut yhteistyössä ministeriöiden kanssa kullekin omat liikunnan ja liikkumisen tulokortit. Korteissa kuvataan kunkin ministeriön liikkumisen ja liikunnan edistämisen intressit, tavoitteet, toimenpiteet, resurssit, mittarit, keskeinen lainsäädäntö ja kehittämiskohteet.

Tulokortit lisäävät ymmärrystä ja tietoa eri hallinnonalojen toimista ja intresseistä liikkumisen ja liikunnan edistämisessä. Lisäksi ne mahdollistavat VLN:n liikunnan arviointitehtävän laajentamisen. Tulokorttien perusteella kaikilla hallinnonaloilla on merkitystä väestön liikuttajina.

Valtioneuvoston kanslia (VNK) hallinnoi useita poikkihallinnollisia hankkeita ja toimielimiä sekä rahoitetaan valtioneuvoston yhteistä selvitys- ja tutkimustoimintaa (VN TEAS). Osassa hankkeista ja tutkimuksista on huomioitu myös liikunnan ja liikkumisen kysymykset.

Ulkoministeriölle (UM) liikunta ja urheilu ovat yksi keinoista edistää kansainvälistä yhteistyötä, kehitysyhteistyötä ja Suomelle tärkeitä asioita, kuten ihmisoikeuksia. Ulkoministeriö myös tukee suomalaisen liikunnan ja urheilun kansainvälistymistä yhteistyössä muiden ministeriöiden ja toimijoiden kanssa.

Oikeusministeriö (OM) luo omilla toimillaan perustaa ja mahdollisuuksia osallistavalle, demokraattiselle, yhdenvertaiselle ja tasa-arvoiselle liikunta- ja urheilukulttuurille. OM valvoo ja ohjaa säädösvalmistelussa sitä, millaista liikunta- ja urheilukulttuuria esimerkiksi valtion liikuntahallinto, kunnat ja alan järjestöt edistävät. Suora kytkös liikunnan edistämiseen OM:illa on vankien liikunnan edistämisessä.

Sisäministeriö (SM) luo toimillaan ihmisille osaltaan turvalliset olosuhteet liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen. Sen vastuualueeseen kuuluvat liikunta- ja urheilutapahtumien turvallisuus sekä ampumaurheilu ja metsästyksen turvallisuus. SM:n ohjaama rahapelijärjestelmä sekä rahankeräystoiminnan sääntely ovat keskeisiä liikunnan ja urheilun rahoituksen ja varainhankinnan näkökulmasta. SM:n hallinnonalalle liikunta on keino huolehtia poliisien ja pelastus- ja ravartitoimen toimintakyvystä.

Puolustusministeriön (PLM) hallinnonalalla liikunta ja urheilu ylläpitävät ja kehittävät fyysistä ja henkistä toimintakykyä osana sotilaallisen suorituskyvyn ylläpitämisestä. Hallinnonalan liikunnan ja urheilun edistä-

minen ulottuu varusmiesten liikuntakoulutuksesta ja väestön liikunnan edistämiseen kilpa- ja huippu-urheilun edistämiseen asti. PLM on OKM:n lisäksi ainoa hallinnonala, jonka intressiin kuuluu kilpa- ja huippu-urheilun edistäminen. Puolustusvoimat tekee myös liikuntaan liittyvää koulutustyötä, tutkimusta ja tuottaa tietoa väestön kuntotasosta.

Valtiovarainministeriön (VM) toimet luovat mahdollisuuksia liikkumiselle, liikunnalle ja urheilulle verotuksen, kuntien peruspalveluiden ja talouspolitiikan avulla. Verotuksessa tunnustetaan liikunnan yhteiskunnallinen merkitys ja erityispiirteet, mistä esimerkkinä liikuntaa ja urheilua edistävien yhteisöjen veronhuojennukset, virkistys- ja urheilupalveluiden alennettu arvonalisävero sekä urheilijoiden tulojen jaksottaminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) liikunnan vastuualueelle kuuluu liikuntapolitiikan yleinen johto, yhteensovittaminen ja kehittäminen sekä liikunnan yleisten edellytysten luominen valtionhallinnossa. Tehtäväkenttänä ovat liikuntatoiminta, liikunnan kansalaistoimintaa, liikuntapaikkarakentaminen, liikunnan koulutuskeskukset, liikuntatieteellinen tutkimus ja tutkimusyhteisöt, huippu-urheilu, liikunnallinen elämäntapa, liikunnan yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sekä kansainvälinen toiminta.

OKM edistää liikkumista ja liikuntaa myös osana varhaiskasvatusta, yleissivistävää, ammatillista ja korkea-asteen koulutusta (liikuntakasvatus, liikunnanopetus, opiskelijaliikunta) sekä tutkimusta, nuorisotyötä (liikunnallinen nuorisotyö), kulttuurialaa (esim. sirkus, tanssi ja parkour) sekä kirjastotoimea (liikunta- ja urheilutiedon välittäminen).

Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) toimet luovat puitteita liikunnan harrastamiseen erityisesti luonnossa ja maaseudulla. Ministeriö edistää kaikkien väestöryhmien luonnon virkistyskäyttöä ja toiminnallisia luontoharrastuksia (kuten metsästyksen, kalastuksen, sienestystä ja marjastusta) ja hevosurheilua. Luonnonvara-, kiinteistö- ja paikkatiedot luovat edellytyksiä monenlaiselle aktiiviselle liikkumiselle, liikunnalle ja urheilulle.

Liikenne ja viestintäministeriöllä (LVM) on merkittävä rooli kävelyn ja pyöräilyn edistäjänä ja olosuhteiden kehittäjänä. LVM edistää kävelyä ja pyöräilyä mm. parantamalla infraa ja sen kunnossapitoa, tuottamalla ja jakamalla tietoa, vaikuttamalla asenteisiin ja tottumuksiin, kehittämällä lainsäädäntöä, parantamalla maankäytön suunnittelua. LVM kehittää joukkoliikennettä, jolla on yhteys kävelyn ja pyöräilyn määrään. Sille kuuluvat myös yhteiskunnallisesti merkittävien urheilutapahtumien televisiointiin liittyvät asiat.

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) edistää liikuntaa ja urheilua etenkin elinkeinotoimintana, mutta myös keinona tukea työelämää, maahanmuuttajien kotouttamista, siviilipalveluksen suorittavien hyvinvointia sekä alueiden kehittämistä (mm. EU:n rakennerahasto-ohjelmien liikuntahankkeet). Valtion liikuntahallinto on keskittynyt liikunnan edistämiseen lähinnä kansalaisyhteiskunnan ja kuntien kautta. TEM edistää liikunnan yritystoimintaa, jonka merkitys korostuu etenkin tyttöjen ja naisten liikunnan harrastamisessa.

Sosiaali- ja terveysministeriössä (STM) fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan edistäminen kiinnittyy erityisesti terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen osana väestön elintapoihin vaikuttamista. STM kehittää poik-kihallinnollisesti terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa sekä fyysistä aktiivisuutta ja liikuntaa osana toimintakyvyn ja työkyvyn edistämistä, sairauksien ehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta sekä sosiaalipalveluita.

STM:n hallinnonalla on keskeinen merkitys fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan edistämässä etenkin erityistä tukea tarvitsevien väestöryhmien osalta. Hallinnonalan asiantuntijalaitokset, kuten THL, UKK-instituutti ja Työterveyslaitos, tuottavat tietoa väestön fyysisestä aktiivisuudesta sekä tekevät paljon terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan kehittämis- ja koulutustyötä. STM:lla on myös kiinnekohta urheiluun ammattiuurheilijoiden sosiaaliturvan kautta.

Ympäristöministeriöllä (YM) on tärkeä rooli väestön aktiivisen liikkumisen ja liikunnan sekä osin myös urheilun edellytysten luomisessa valtionhallinnossa. YM edistää hallinnoimissaan luontokohteissa ulkoilua ja luonnon virkistyskäyttöä. Maankäytön suunnittelu, kaavoituksen ohjaus ja liikennejärjestelmien ja liikkumisen kehittäminen tukevat arkiliikunnan mahdollisuuksia. Nämä kaikki vaikuttavat myös osaan urheilulajeista. Esteettömän rakentamisen edistäminen luo edellytyksiä yhdenvertaiselle liikkumiselle, liikunnalle ja urheilulle. Hallinnonalan tutkimuslaitokset (LUKE ja SYKE) tuottavat arvokasta tietoa väestön ulkoilusta ja luonnonvirkistyskäytöstä sekä niiden olosuhteista.

Teksti perustuu selvitykseen ”Liikunnan ja liikkumisen edistäminen valtionhallinnossa – Ministeriöiden tulokset” (Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2019:6). Tutustu raporttiin ja tuloskortteihin osoitteessa www.liikuntaneuvosto.fi.

Toimittajalta

Kävin marras–maaliskuussa tiedekustantamisen kurssin, jolla sain rautaisannoksen tietoa suomalaisesta tiedeviestinnästä. Kurssilla kävi ilmi, että Liikunta & Tiede ei ole mikään lilliputti kotimaisten tiedelehtien sarjassa, vaan keskisuuri julkaisu. Pääosa tiedelehdistä syntyy kokonaan vapaaehtoisin tai osa-aikaisin voimin. Myös 2 500 kappaleen painosmäärämme on iso.

Lehden pitkäaikainen toimituspäällikkö **Leena Nieminen** aloittaa ansaitut eläkepäivät syyskuun lopussa. Hänen työnsä ja lehden 56-vuotiset perinteet velvoittavat jatkajia. Historiantutkijana tiedän toisaalta, että perinteet tarjoavat vankan pohjan, mutta niillä ei yksin pärjää. Lehden on elettävä ajassa. Muuten se taantuu ja menettää kiinnostavuutensa. Liikunta & Tieteen peruskonsepti toimii, mutta mediaympäristön ja tiedeviestinnän muutosten vuoksi sitä on syytä aika ajoin analysoida. Tämä työ on hiljalleen alkanut toimituksessa ja toimituskunnassa, mutta kiristämme tahtia alkusyksystä.

Työn yhdeksi lähtökohdaksi kysymme lukijoiltamme käsityksiä lehdestä. Lukijakyselyn tuloksia käytämme sisällön kehittämiseen. Vastaamalla voit osaltasi vaikuttaa lopputulokseen. Myös lehden ulkoasu uudistuu ensi vuoden alussa. Pieniä sisältöviilauksia on tehty jo tässä numerossa. Näkyvin niistä on sanallinen ja kuvallinen kurkistus historiaan osioissa ”Stadion-lehti 50 vuotta sitten” ja ”Kuvaväläys menneiltä vuosilta”.

Yhteistyö painetun lehden ja seuran verkkoviestinnän välillä tiivistyy. Lehden ilmestymisväli on sen verran pitkä, että monesti verkkosivusto soveltuu paremmin uutisluonteisen aineiston julkaisemiseen. Käsittelyä voi syventää tarvittaessa lehdessä, jos aiheesta kertyy esimerkiksi lisää taustatietoa. Toisaalta internetiin mahtuu rajattomasti aineistoa. Ydinkohdat voivat ilmestyä lehdessä ja laajempi kokonaisuus saa sijansa verkkosivuillamme. Ajatuksena on myös lisätä julkaisun some-näkyvyyttä. Sitä kautta tietoa saattaa tihkua muihinkin lehtiin ja verkkojulkaisuihin. Lisäksi etenkin nuoremmasta polvesta löytyy monia hyvin somettuneita tutkijoita.

Toimitus ottaa mielellään vastaan artikkeli-ideoita, käsikirjoituksia ja teemaehdotuksia. Myös ilmoitusvinkit ovat tervetulleita. Erityisen kannanvaroista on palaute ilmestyneistä numeroista. Isommassa mitassa sitä voi antaa osallistumalla LTS:n kotisivuilta löytyvään lukijakyselyyn.

Tiedejulkaisemisen kurssilla minulle kirkastui myös, että Liikunta & Tiede on monessa suhteessa ainutlaatuinen julkaisu. Liikuntatutkimuksen kirjon esittely suomeksi on hiukan juhlallisesti sanottuna osa kansallista kulttuuria. Tiedeviestinnällisesti lehti hoitaa lukuisia tehtäviä. Se tarjoaa julkaisukanavan alan tutkijoille ja kertoo uusimmista tutkimustuloksista laajemmalle yleisölle. Liikuntapolitiikan sopassakin lehden lusikka on toisinaan ja tulevaisuudessa todennäköisesti entistä useammin. Eri tehtävät eivät sulje toisiaan pois. Ne voivat jopa pienessä mitassa lieventää ajallemme ominaista kuplautumista.

JOUKO KOKKONEN